

Kommunstyrelsen

Information om åtgärder inom utvecklingsprogrammet för Velamsund och Nyckelviken 2016–2022

Återrappport av särskilt uppdrag i mål och budget 2022–2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar de åtgärder som har skett inom ”Program för utveckling av naturreservaten Velamsund och Nyckelviken”.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige antog 2016 ”Program för utveckling av naturreservaten Velamsund och Nyckelviken” där intentionerna för reservatens utveckling sattes upp.

I mål och budget 2022–2024 gav kommunfullmäktige kommunstyrelsen följande särskilda uppdrag under 2022:

- Kommunfullmäktige har tidigare antagit ett program för utveckling av Velamsund och även avsatt investeringsmedel för detta. Kommunstyrelsen ska i samband med T1 2022 återkomma med en redovisning av vilka åtgärder som genomförts och hur planeringen framåt ser ut.

Det har genomförts en rad åtgärder inom beslutad budget och fler är planerade fram till 2024. Av de avsatta 19,2 miljoner för genomförande av programmet finns det sammanlagt 4,2 miljoner kronor kvar inom natur- och trafiknämndens process och 13,2 miljoner kvar inom fastighetsprocessen. Målsättningen är att genomföra planerade åtgärder och därefter avsluta investeringsprojekten under 2024.

Ärendet

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog 2016 ”Program för utveckling av naturreservaten Velamsund och Nyckelviken” där intentionerna för reservatens utveckling sattes upp.

2018 beslutade kommunfullmäktige att skjuta till en budget på 6 miljoner kronor för uppdraget i ”Investeringsbeslut för utveckling av naturreservaten i Velamsund och Nyckelviken”. Budgeten tilldelades enheten offentlig utemiljö och inom denna budget skulle åtgärder för att öka attraktiviteten, tillgängligheten och orienterbarheten i de två största kommunala naturreservaten genomföras, vilket är en del i uppfyllandet av intentionerna i programmet.

Fastighetsförvaltning har två investeringsprojekt knutet till programmet på sammanlagt 13,2 miljoner kronor. Det är ”Nyckelviken-garage, WC och förråd” samt ”Utvecklingsåtgärder enligt program för Velamsund och Nyckelviken”.

I mål och budget 2022–2024 gav kommunfullmäktige kommunstyrelsen följande särskilda uppdrag under 2022:

- Kommunfullmäktige har tidigare antagit ett program för utveckling av Velamsund och även avsatt investeringsmedel för detta. Kommunstyrelsen ska i samband med T1 2022 återkomma med en redovisning av vilka åtgärder som genomförts och hur planeringen framåt ser ut.

Genomförda åtgärder inom utvecklingsprojektet 2016–2022

Natur- och trafikprocessen

Nyckelviken

I Nyckelviken har anläggningar som utegym och hundrastgård tillförts sedan 2016 och färdigställandet av Blå spåret genomfördes under 2021. Det är ett 5,7 km yttergränsspår med trappor och räcken på flera ställen som möjliggör att användare belönas med fina utkikspunkter i storslagen kuperad orörd natur. Spåret är försett med reflexer för att möjliggöra promenader under de mörka delarna av året. Även andra stigar i området har setts över och en av de stora åtgärderna är renovering av bråvallabron som har ersatts med en bro samt trappa.

Upplyst spår i Nyckelviken har utretts och är inte möjligt utifrån Mark- och miljödomstolens avslag på dispens för belysning runt Långsjön. Liksom föreskrifterna för Långsjöns naturreservat, omöjliggör nämligen Nyckelvikens reservatsföreskrifter uppsättning av belysning.

För barnen har en balansbana byggts i anslutningen till gårdsområdet och lekmöbler i form av en lekbil och raket har skapats av lokalt virke. Härbret har förstärkts i konstruktion och har öppnats upp och iordningställts till en innehållsrik och fantasifylld lekstuga.

Antalet besökare till reservatet har ökat under pandemin och kommunen har bemött det genom att skapa fler platser för picknikmöbler och tillfört en parkeringsplats vid Rudsjöparken. Befintliga parkeringar inom området har också setts över för att göra dem mer effektiva. Ny skyltning för gårdsområdet och trädgården har satts upp och det har även genomförts en översyn av gårdsbelysnings armaturer och stolpar.

Förutsättningarna för att bedriva djurverksamhet har stärkts med en ny vinterhage med tillhörande vindskydd för kor vilket var ett krav från Jordbruksverket för att kunna behålla korna.

Evenemangsfirandet (valborg, midsommar och advent) har varit vilande ett par år på grund av pandemin men har återupptagits med start från adventsfirande i slutet av förra året. För att möjliggöra valborgsfirandet har eldningsprämen renoverats för säkert valborgsfirande.

En renovering av gamla ångbåtsbryggan med tillhörande gångvägsnedfart har genomförts inom ett eget investeringsprojekt och är nu öppen för mindre båtar.

Sedan programmet antogs har en mer strukturerad skogsvård kommit igång med bland annat friställning av ekar och tallar. Reservatets gränsmarkeringar har renoverats och inköp har gjorts av eldrivna maskiner och handhållna verktyg med miljöprofil.

Velamsund

I Velamsund har renovering av arboretumet (visningsträdgård för träd) i herrgårdsparken genomförts genom plantering av fler trädslag och ersättning av äldre fruktträd. Nya skyltar om träden samt sammanfattande entréskylt har satts upp. Det har även anlagts en vigselplats i parken.

För att leda in besökarna på ett bra sätt har fler geografiska entréer skyltats och stigen mellan Sommarbovägen och Velamsundsvägen har märkts upp. Det tillsammans med nya informationsskyltar och satsning på parkeringar, såsom ny parkering vid Vikingshillsvägen, uppskyltning av parkeringen i gårdsområdet och överenskommelse med ridhusets arrendator om att sommarparkering kan ske på en av ängarna vid gården, har gjort området mer tillgängligt. Sensorstyrd belysning längst cykel- och gångväg i Velamsund har också satts upp. I och med att den bara lyser när besökare rör sig i området minskar påverkan på djurliv.

Ett nytt vindskydd och grillplats har anlagts. Skridskobanan som plogas på Insjön har gjorts längre med möjlighet att nå från Värmdövägen. Nya skyltar och en ny folder har tagits fram för Boo-leden som passerar och slutar genom Velamsund och skidspårets bansträckning har gjorts om vid golfbanan för att enklare kunna färdigställa spår när snön kommer. Ett elektroniskt bokningssystem av Velamsund infördes av en tidigare förvaltare och föregicks av kommunikation till skolor och föreningar. Bokningssystemet skulle motverka för många på plats samtidigt men användes av få och lades därför ned.

Stängslingen vid Knarnäs har utvecklats för att få högre betestryck och färister och staket har setts över för att på så sätt tillföra fler betesmarker samtidigt som hagarna blir tillgängliga för besökarna.

Inom projektet har även en restaurering av Rudsjöns utlopp för att förbättra avrinningen på sjön skett.

Liksom i Nyckelviken har gränsmarkeringarna renoverats och det finns numera en strukturerad skogsvård där fokus ligger på friställning av ekar och tallar.

Fastighetsprocessen

Nyckelviken

En vård- och underhållsplan för byggnadsminnet Stora Nyckelviken färdigställdes 2021. Planen bygger på en inventering av samtliga kulturhistoriska inventarier och har resulterat i att renoveringsåtgärder av kulturhistoriska inventarier påbörjats. Även arbete med att ta fram arbetsrutiner och guide för underhåll av kulturhistoriska interiörer och inventarier i huvudbyggnader för restauratören har skett.

Områdets byggnader har haft ett löpande underhåll och vård och underhållsplan för byggnadsminnet stora Nyckelviken kommer ligga till grund för framtida åtgärder. En utveckling har skett av Hembygdsmuseets utställningar med förändrade öppettider för att förbättra tillgängligheten till museet. Det är även kommit en ny restauratör i herrgården som har utökat sina öppettider, så att det nu är öppet de flesta dagar.

På stora herrgårdsbyggnaden har fasad och fönster målats om och en takomläggning har skett under de senaste åren. Vidare har utbyte av tilluftsaggregat skett och köket har utvecklats med ombyggnad av kyla och kylförvaring och förbättringar för varuleverans och avfallshantering har genomförts. Lilla Nyckelviken har renoverats med utbyte av bjälklag och del av kök.

Velamsund

För Knarnäs gård tecknades ett nytt arrendeavtal år 2020 som ger möjlighet att hålla får inomhus och utomhus samt grisar, nötkreatur, hästar och höns. På grund av liten

efterfrågan på arrendet var det en arrendator som endast har får som fick avtalet. Det gör att det nu finns färre djurslag än tidigare på Knarrnäs.

I samband med att nytt avtal tecknades restaurerades fönstren gällande trädetaljer samt målning, elservisen sågs över, inre underhåll genomfördes och det skedde en allmän uppstädning i och utanför byggnad. Vidare har löpande periodiskt underhåll av byggnader och lokaler inom Velamsund skett kontinuerligt. Nytt arrendavtal har tecknats gällande upplåtande av mark för vinodling samt för hästbete under kortare perioder. Nytt avtal träffades med båtklubben år 2019.

Planerade åtgärder 2022–2024

Natur- och trafikprocessen

Nyckelviken

Det planeras en rad åtgärder i Nyckelviken som kommer göra reservatet mer tillgängligt och tryggt för besökarna. Skyltningen kommer ses över och det planeras för två nya naturreservatsskyltar, fler temaskyltar och en vägvisningsskylt från den nya parkeringen vid Rudsjövägen.

För de besökare som vill ta en paus från alla aktiviteter i området skapas en lugn oas cirka 100 meter nedanför stallet. Stockväggar, porlande vatten, gräs, ekar, olika sittplatser och utsikt över vatten mot Lidingö. Perfekt för yoga, meditation eller bara skön avkoppling.

Velamsund

I Velamsund planeras för ett nytt fågeltorn vid Rudsjön. Utformning och placering är tänkt att locka både fågelskådare och pedagogisk verksamhet.

Tillgängligheten ska öka med fler parkeringar. En liten parkering planeras vid Sommarbovägen och en stor parkering vid Lagnövägen. Kostnaden för parkeringen vid Lagnövägen uppskattas till mellan 1 och 3 miljoner kronor. Spannet är än så länge stort eftersom vidare förstudie av förutsättningarna behöver göras. När projekteringen är klar kommer en kalkyl tas fram.

Fastighetsprocessen

Nyckelviken

Antalet besökare har ökat under pandemin och stadsbyggandet förväntas ge en långvarig ökning och då räcker inte nuvarande faciliteter till. Investeringar i nya toaletter är det som står först på listan men även garage planeras tillföras i området. En utredning, beställning och genomförande sker 2022–2024.

Planerat underhåll utifrån vård, skötsel och underhållsplan sker på samtliga byggnader inom Stora Nyckelviken. Underhåll av fasadytor startar sommaren 2022. En underhållsplan för Lilla Nyckelviken tas fram under 2022.

Velamsund

Även Velamsund har ett ökande besöksantal och det planeras för att tillgängliggöra entrén till Magasinet genom att bygga en ramp samt installera dörrautomatik. En ombyggnation av befintligt wc till tillgänglighetsanpassad planeras också. Planering för ny ridanläggning i Velamsund pågår. Utöver det sker kontinuerligt periodiskt underhåll för byggnader inom Velamsund bland annat sker underhåll av fasad och grund på Magasinet, fasad på kiosken och Lidret under 2022. Vidare sker en utredning kring hur Kihlsgård kan utvecklas för framtida nyttjande och uthyrning.

Gemensamt utvecklingsarbete

Nyckelviken

Ett gemensamt utvecklingsarbete pågår där även kulturprocessen är med. Arbetet syftar till att utveckla Nyckelviken till ett besöksmål både vad avser natur och kultur. I detta arbete behöver beaktas att några byggnader i Nyckelviken är byggnadsminnesmärkta. Samtidigt är Nyckelviken en populär plats för bröllop, fester eller för att bara ta en kopp kaffe eller äta en lunch. Kulturnämnden har påbörjat ett arbete med att renovera möbler och annan inredning.

Velamsund

Även i Velamsund pågår ett gemensamt arbete med hur Magasinet kan utvecklas och användas av fler.

Redovisning av investeringsmedel

Det finns tre investeringsbeslut som är kopplade till utvecklingen av naturreservaten Nyckelviken och Velamsund.

2018 beslutade kommunfullmäktige att skjuta till en budget på 6 miljoner kronor för uppdraget i ”Investeringsbeslut för utveckling av naturreservaten i Velamsund och Nyckelviken”. Budgeten tilldelades enheten offentlig utemiljö och inom denna budget skulle åtgärder för att öka attraktiviteten, tillgängligheten och orienterbarheten i de två största kommunala naturreservaten genomföras, vilket är en del i uppfyllandet av intentionerna i programmet.

Fastighetsförvaltning har två investeringsprojekt knutet till programmet på sammanlagt 13,2 miljoner kronor. Det är ”Nyckelviken-garage, WC och förråd” samt ”Utvecklingsåtgärder enligt program för Velamsund och Nyckelviken”.

Investeringsbeslut inom natur- och trafikprocessen:

Budget	6 miljoner	Exempel på åtgärder
Utfall fram till maj 2022	1,75 miljoner	Se rubriken ”genomförda åtgärder”
Planerat 2022 Velamsund	1,7 miljoner	Fågeltorn Rudsjön, tillgänglighetsåtgärder vid gårdsområdet och ny parkering Sommarbovägen
Planerat 2023–2024 Velamsund	1–3 miljoner	Ny parkering Lagnövägen
Planerat 2022 Nyckelviken	0,1 miljoner	Skyltning och att skapa en ny plats för avkoppling
Återstående 2025	0 kronor	

Investeringsbeslut inom fastighetsprocessen:

Budget	13,2 miljoner (4,2 + 9)	Exempel på åtgärder
Utfall fram till 2021	0 kronor	
Planerat Nyckelviken 2022–2024	7 miljoner	Wc-grupp och anpassning av befintliga wc, garage och förråd till växthuset
Planerat Velamsund 2022–2024	3 miljoner	Tillgänglighets-åtgärder i Magasinet och Långa raden, förbättring offentliga wc, upprustning lediga lokaler Magasinet
Återstående 2025	3,2 miljon kronor	

Sammanfattning av ärendet och slutsats

De åtgärder som beskrivs ovan har skett inom beslutade investerings- och driftbudgetar och det finns sammanlagt cirka 4,2 miljoner kronor kvar inom natur- och trafikprocessen och 11 miljoner kvar inom fastighetsprocessen att investera. Målsättningen är att genomföra planerade åtgärder och därefter avsluta investeringsprojekten under 2024.

Ekonomiska konsekvenser

Detta informationsärende innebär inga ekonomiska konsekvenser. Redovisning av beslutade investeringsmedel finns i avsnitt ovan.

Konsekvenser för barn

Utvecklingen av Nyckelviken och Velamsunds naturreservat till mer attraktiva och tillgängliga platser gynnar målgrupper i alla åldrar. Åtgärder som att stigar märks upp och vindskydd samt grillplatser tillkommer gör att fler barn får komma ut i skogen och uppleva dess värden. De senaste åren har det även skett en särskild satsning på barns lek i Nyckelviken med bland annat en ny balansbana och lekhus i en befintlig byggnad. Flera av de planerade åtgärderna som fågeltornet vid Rudsjön och olika informationsskyltar i Velamsund kommer få en tydlig pedagogisk inriktning.

Bilagor

Program för utveckling av naturreservaten Velamsund och Nyckelviken

Kristina Petterqvist
Enhetschef
Enheten offentlig utemiljö

Therese Alvé
Enhetschef
Enheten för fastighetsförvaltning